

Can Vuong-ediktet – Motstånd mot fransmännen i Vietnam

Under 1880-talet uppkommer en anti-kolonialistisk grupp Can Vuong-rörelsen i det fransktstyrda Vietnam. I och med Frankrikes maktposition i landet ville Can Vuong trycka ut fransmännen och skapa ett självständigt Vietnam. Ledaren utåt var kejsaren Ham Nghi som var kejsare under en kort period (1884-1885) i Vietnam. Rörelsen slogs snabbt ner av fransmännen och Ham Nghi flyttades till den franska kolonin i Algeriet där han levde till sin död. Nedan följer ett offentligt dokument som kejsaren Ham Nghi publicerade där man redogjorde för rörelsens mål.

Ham Nghi

”Kejsaren förkunnar

Sedan urminnes tider har det funnits tre sätt att bemöta en fiende: anfall, försvar och förhandling. Vi kunde inte anfalla, eftersom vi saknade möjligheterna. Att samla den styrka som behövdes för att försvara oss var svårt. Och i förhandlingarna krävde fienden allt. I denna svåra situation hade vi inget annat val än att använda nödlösningar. Är det inte så som kung Tai gjorde när han drog sig tillbaka till berget Qi, eller som kejsare Xuanzong när han flydde till Shu?

Vårt land har nyligen gått igenom många kriser. Vi kom till tronen i ung ålder men har arbetat hårt för att stärka oss själva och styra landet. Trots det blev västerländska sändebud allt mer krävande. Nyligen tog de in trupper och förstärkningar till sjöss för att försöka tvinga på oss villkor som vi aldrig kunde acceptera. Vi mötte dem med sedvanlig hövlighet, men de vägrade att godta något. Människorna i huvudstaden blev mycket rädda för att oroligheter var på väg.

De höga ministrarna sökte sätt att bevara fred och skydda hovet. Det beslutades att det var bättre att agera först, istället för att underkasta sig och förlora våra chanser. Om detta misslyckades kunde vi ändå gå vidare och hitta nya lösningar beroende på situationen. Alla som bryr sig om vårt lands öde förstår nog detta. Många har känt samma ilska, beslutat sig för att kämpa och svurit att inte lämna en enda fiende kvar. Vem skulle inte känna så? Finns det inte många som är redo att kämpa med sina liv för landet?

De som tjänar vid hovet bör följa rättens väg och vara redo att leva och dö för rättvisa. Var inte män som Hu Yan och Zhao Cui från staten Jin eller Guo Ziyi och Li Guangbi från Tang exempel på detta?

Vi erkänner vår egen otillräcklighet. När fienden kom hade vi inte styrkan att hålla ut, och huvudstaden föll, vilket tvingade kejsarinnorna att fly. Det är vår största skam. Men lojaliteten i vårt folk är stark. Hundratals ämbetsmän och befälhavare har enats och gjort allt de kan för att hjälpa – de kloka planerar, de starka kämpar, och de som har resurser bidrar med förnödenheter. Alla arbetar tillsammans med en gemensam vilja att lösa problemen. Med lite tur kommer himlen att vara oss nådig, förvandla kaos till ordning, fara till fred, och hjälpa oss att återställa vårt land. Är inte detta en chans för vårt folk att enas och finna lycka tillsammans?

Men de som älskar sitt eget liv mer än sin kung, som sätter sitt hushåll före landet, ämbetsmän som smiter undan, soldater som deserterar, och medborgare som inte bidrar till det gemensamma bästa – de kanske fortsätter leva, men de är som djur i människokläder. Sådant beteende är oacceptabelt. Medan vi erbjuder belöningar kommer vi också att utdela straff. Men det finns alltid möjlighet till ånger och bättring. Följ denna förordning noga.

—På kejsarens order

Andra dagen i sjätte månaden, första året av Hâm-Nghi”